

Trekkenwand

beo & Trekwerk

Oprichting
Rhino Rigs

Lee
Towers
in Ahoy

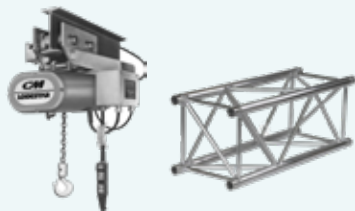
Oprichting
BEO /
Trekwerk

1978

'83

'8

Slick
Lodestar
Verlinde

Oprichting
Rotterdam Rigging

Oprichting TomCat

40 jaar rigging in Nederland

Het is 1994 als onder de bezielende begeleiding van Dr. 'Doom' Randall Davidson en Rinus (Marinus) Bakker een aantal technici in München een van de eerste rigging-cursussen volgt. Het blijkt een bijzondere groep te zijn, want in de tijd erna hebben zij hun stempel gedrukt op het rigging-landschap in Nederland en daarbuiten. | TEKST: MARINA PRAK |

Over wie hebben we het dan? Op het certificaat zien we de namen van onder meer Jan Siemons (Relight Productions), Dieter Toprek (Toprek Rigging), Gert Jan Brouwer (Frontline Rigging) en Jeroen de Goei (freelance rigger). Maar rigging als discipline heeft al eerder zijn intrede gedaan in Nederland. Toen Courage Lighting in Haarlem in 1983 werd overgenomen door Theatre Projects, kwam met de Engelse inventaris een aantal CM Lodestar takels mee. Omdat niemand iets van rigging afwist en Rinus Bakker, op dat moment werkzaam als freelance technicus, een beetje, werd dit al gauw zijn verantwoordelijkheid.

Vraag

Met de toenemende vraag naar het ophangen van lichtinstallaties groeit rigging al snel uit tot een serieuze activiteit en Rhino Rigs wordt een feit. Later volgen meer rigging-bedrij-

Marina en Rinus aan het riggen

ven en freelance riggers. In een paar jaar tijd stijgt de vraag naar 'entertainment rigging' explosief. Tourende producties komen met steeds grotere en zwaardere sets licht, geluid en decor, en statieven worden langzamerhand vervangen door trussen en takels. Mojo Concerts, concert promotor van het eerste uur, introduceert *in-house* rigging voor de grotere zalen en producties, zodat er enige controle komt op veiligheid. Ook producties van Nederlandse origine worden groter en zwaarder, en beginnen om rigging-faciliteiten te vragen. De Argh! (*Association of Riggers and Grounders in Holland!*; red.) definieert rigging als volgt: het plaatsen van tijdelijke (hangende) hijs- of hefinstallaties ten behoeve van de entertainmentindustrie. Waarbij entertainmentindustrie, een breed paraplubegrip is voor: theater, televisie, concerten, evenementen, beurzen, productpresentaties en amusements-parken.

8

Eerste rigging-cursussen in Stadsschouwburg Heerlen

Oprichting Frontline Rigging

'93

Oprichting Prolyte Group

Oprichting Toprek Rigging

Flashlight neemt Rhino Rigs over

Oprichting Eurotruss

'98

Tempo

Natuurlijk is de ontwikkeling in Nederland deel van een groter geheel. Wereldwijd ontwikkelt de jonge entertainmentindustrie zich in een adembenemend tempo. Truss-bedrijven, zoals Slick en Thomas Engineering en later Prolyte Group en Eurotruss, ontwikkelen modulaire vakwerkliggers om overspanningen mee te maken (truss) en de in 1950 (!) ontwikkelde elektrotakel van Columbus McKinnon komt er ook in een op-zijn-kop-versie: de Lodestar. Deze takel is nog steeds de standaard in de industrie.

Ook op het gebied van aansturing (*rigging control*) zijn er ontwikkelingen. Bewegende sets beginnen dusdanig complex te worden dat er besturingssystemen voor komen. Knut Skjongberg ontwikkelt de CHC, *Computerized Hoist Control*. In 1984 betekent dat een revolutie op rigging-gebied. Rond 1988 doet CHC zijn intrede in Nederland; voor het eerst grootschalig gebruikt door René Froger voor zijn debuutshow in Ahoy.

Een hijspunt... en zoveel meer

Het rigging-vak ontwikkelt zich niet alleen in de toename van het aantal hijspunten of het totale gewicht, maar ook in diversiteit. In rap tempo ontstaan er verschillende disciplines binnen het rigging-vak. Het vliegen van personen, camera's of andere objecten is er een van; een discipline met veel raakvlakken met het theater, maar ook een met een ander regulingskader. Zowel Toprek Rigging met Flying by Wire, Frontline Rigging met ZXF Europe en STS met het Performer Fly System werken hiermee binnen een internationaal speelveld.

Andere voorbeelden zijn het maken van statische berekeningen, complexe hijsplannen, advieswerk, rigging-inspecties, materiaalkeuringen etc. Binnen dertig jaar is er in Nederland een diversiteit aan bedrijven en leveranciers gegroeid die deze diensten aanbieden.

Binnen vakgebied waarin veiligheid voorop staat, is kennisoverdracht en scholing van vitaal belang.

Scholing en kennisoverdracht

Binnen een vakgebied waarin veiligheid voorop staat, is kennisoverdracht en scholing van vitaal belang. Temeer omdat er - zeker dertig jaar geleden - nog weinig aan formele scholing binnen het vakgebied beschikbaar is.

Al in 1989 worden riggers bij Rhino Rigs intern opgeleid. Deze informele trainingen vormen de basis van de latere *Rigging Cursus*. Sinds 1993 is de vijfdaagse training *Basis Rigging Technologie* bijna 200 keer gegeven; in binnen- en buitenland. Dit resulteert in ongeveer 2.800 deelnemers en 1.950 geslaagden in het totaal, wat een wezenlijke bijdrage levert aan het opleiden van de sector. Daarnaast worden ook bedrijven als Prolyte Group, met de *Prolyte Campus* en buitenlandse initiatieven als de NRC (*National Rigging Certificate* – UK) en de ETCP (USA) actief op scholingsgebied.

>>

'98

Oprichting Argh!
Nederlandse
belangenvereniging
voor riggers &
grounders

Argh! The Association of
Riggers and Grounders
in Holland

Oprichting STS

ZFX USA &
Frontline Rigging
vormen ZFX Europe

Oprichting
Rigging Box

rigging BOX

Verplichte geautomatiseerde
trekkenwand

'03

Introductie
Prolite Group
ProLyft

'0

De hardnekkigste mythes zijn:

- De UDL-lastverdeling – Nee, die is niet 3 x 33%!
- Zigzagjes – Moeten diagonalen doorlopen in een zigzagpatroon?
- D8 en D8+ - Nee, dit is geen Europese norm!

Veiligheid en het internationale werkveld

Op 15 september 2008 wordt tijdens de VPT-themadag *Rigging* de CWA 25 gepresenteerd met als titel *Lifting and load-bearing equipment for stages and other production areas within the entertainment industry*. Er is meer dan twee jaar aan gewerkt door een internationale groep rigging-specialisten en een groot deel van deze expertise komt uit Nederland. Internationale standaardisering van het rigging-vak is hiermee een feit. Voor entertainment-rigging is er weinig gereguleerd, de behoefte daaraan wordt door professionalisering van het vakgebied groter. Een aantal rigging-experts steekt zelf de koppen bij elkaar en werkt jarenlang aan het ontwikkelen van regulering en standaardisering. Nadat de sector wordt opgeschrikt

door een aantal ongevallen maakt de normcommissie NEN 8020 (gedragen door experts binnen de branche) een start met de ontwikkeling en implementatie van regelgeving voor de sector.

Opbrengsten

De resultaten zijn ernaar. Voorzitter van de NEN-NNI werkgroep Event Rigging, Gert Jan Brouwer, zorgt mede voor de totstandkoming van de CWA 15902 (*Lifting and Load-bearing Equipment within the European Entertainment Industry*). Dit wordt een Europese norm: de CEN TC433.

Roy Schilderman vervult een belangrijke rol bij het opstellen van het ICOPER-document: *International Code of Rigging Practice*. Een internationale groep riggers werkt hieraan van 2011 tot 2017 en in oktober van dat laatste jaar wordt dit belangrijke document gepresenteerd en gepubliceerd. Het ICOPER-document biedt een praktijkcode met een focus op arena-rigging en beoogt wereldwijd bewustzijn en veiligheid te bevorderen.

FOTOS: FRONTLINE

Mammoth Ground Support

Introductie Vectorworks Braceworks, een bridle- rekenprogramma

En hoe zit het dan met stage automation?

Ook daarin hebben de afgelopen veertig jaar een enorme ontwikkeling laten zien; eigenlijk een apart artikel waardig. Nederland heeft een koploperspositie op het gebied van de geautomatiseerde trekkenwand. Geïnitieerd door de Nederlandse arboretgeving met

betrekking tot tillen werden de Nederlandse theaters gedwongen van een handmatige (met kluiten geladen) trekkenwand over te gaan op geautomatiseerde trekkenwanden. Nederlandse bedrijven spelen een belangrijke rol bij zowel de ontwikkeling

en innovatie als de installatie van deze systemen. Nu ondertussen veel theaters in Nederland geautomatiseerd zijn, hebben bedrijven als Trekwerk, DTS2 en STS ook in het buitenland een markt gecreëerd. Een exportproduct om trots op te zijn.

Nederland is tevens initiatiefnemer voor het opstellen van een nieuwe Europese norm voor evenementenstructuren: *Event Structures* CEN/TC152 WG3. Ruud de Deugd van T&E Support is een van de deelnemers aan deze werkgroep die het Europese voorsteldocument opstelt en bediscussieert. De CEN/TC152 WG3 voorziet in de specifieke behoefte van evenementenstructuren door hiervoor een Europese norm op te stellen.

Bevlogenheid - Wat is er mooi aan het rigging-vak?

Bevlogenheid is weliswaar typerend voor Nederlands riggers, maar het blijven nuchtere types. Een kleine bloemlezing uit hun uitspraken laat zien dat het bieden van veilige oplossingen waardoor producties mogelijk worden gemaakt, een gemeenschappelijke drijfveer is.

"Dat er zo weinig over smaak valt te twisten: bij hijsen en heffen zijn er normen die objectief kunnen bepalen of iets oké is of juist niet."

"'Veilig of niet' is terug te voeren op een getal of een werkhouding."

"Rigging is een heel creatief beroep: het bedenken van oplossingen voor hijsstechnische zaken die onder meer te maken hebben met capaciteit, logistiek, tijdsdruk en - niet te vergeten - de wensen van andere creatievelingen, is het mooiste wat er is."

"Dat we met ons werk elke dag voor vele duizenden mensen een mooie gebeurtenis, concert of event mogelijk maken."

Rigging - Op weg naar de toekomst

Welke uitdagingen liggen er in de toekomst voor de rigging-

discipline? Welke trends en ontwikkelingen zijn er gaande? Producties worden steeds zwaarder en complexer, en vergen meer voorbereidingstijd. Tijd die er vaak niet is, doordat productietijden steeds krappere worden ingecalculiseerd. Veiligheid en veilig werken komt daarmee wel eens onder druk te staan, ondanks het feit dat locaties steeds beter gefaciliteerd zijn. Waar evenementen steeds groter en overdadiger worden, een *all-in experience*, zien we ook een hang naar juist weer meer kleinschalige en intieme producties.

Klip-en-klaar

In de komende jaren zullen verschillende Europese normen beschikbaar worden waarmee het vakgebied grote stappen vooruit kan zetten. Een voorbeeld hiervan is de invoering van de term 'ELL' (*Entertainment Load Limit*). De ELL moet in de toekomst klip-en-klaar duidelijk maken wat de belastbaarheid is van een machine die gebruikt wordt in de evenementenhijsstechniek.

Daarnaast biedt de introductie van de *load cell*, als standaard onderdeel van een elektrotakel, een antwoord op veiligheidseisen. Dit is echter een hulpmiddel en geen vervanging van de vereiste lastberekening en RIE voorafgaand aan de hijsbeweging(en). <<

Met dank aan al degenen, al dan niet genoemd, die rigging in Nederland en daarbuiten op de kaart hebben gezet en tot een prachtig en volwaardig vakgebied hebben gemaakt.

Aan dit artikel werkten mee: Rinus Bakker, Gert Jan Brouwer, Roy Schilderman, Ruud de Deugd en Jan Siemons. Daarnaast is er gebruikgemaakt van diverse internetbronnen.